

Izvještaj Bosne i Hercegovine za Treći ciklus Univerzalnog periodičnog pregleda o stanju ljudskih prava koji je sačinjen u skladu sa stavom 5 Anexa Rezolucije 16/21 Komiteta za ljudska prava UN-a

A. METODOLOGIJA I PROCES KONSULTACIJA

Izvještaj Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu BiH) za Treći ciklus Univerzalnog periodičnog pregleda o stanju ljudskih prava (u daljem tekstu: UPR) pripremljen je u skladu sa Smjernicama 17/119 i Rezolucijom 16/21 Vijeća za ljudska prava (A/TRT/10717/19) od strane Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH (u daljem tekstu MLJPI). Proces izrade izvještaja podržao je UNDP, s tim da su održane konsultacije sa organizacijama civilnog društva, a izvještaj je objavljen na internet stranici s pozivom na e- konsultacije civilnog društva i svih drugih aktera. Održana je pripremna radionica i više stručnih konsultacijskih sastanaka sa predstavnicima nadležnih institucija entiteta Federacije BiH i Republike Srpske, kao i Brčko distrikta BiH (u daljem tekstu: FBiH, RS, BD BiH).

B. NAPREDAK U DRŽAVI U ODNOSU NA PRETHODNI PREGLED I PROMOCIJA LJUDSKIH PRAVA

BiH je dostigla određeni nivo pripremljenosti za provođenje evropskih pravnih standarda (acquis-a), iako i dalje postoji izazov vezan za usklađivanje Ustava BiH i izbornog zakonodavstva. Izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije 2016. unaprijeđen je antidiskriminacijski okvir. Postignut je i određeni napredak u pravosuđu, konkretno kroz usvajanje akcionog plana za provođenje reforme sektora pravde za period 2014-2018. i uspostavljanje struktura za praćenje i izvještavanje. Visoko sudsko i tužilačko vijeće (VSTV) je usvojilo detaljan akcioni plan provođenja preporuka Evropske komisije za pitanja u okviru mandata VSTV-a, uključujući i jačanje disciplinskih postupak. Posebno su važne izmjene zakona o krivičnom postupku usklađene sa međunarodnim standardima koje trebaju povećati sposobnost institucija da rješavaju predmete teškog organizovanog kriminala, korupcije i drugih izazova koji se tiču vladavine prava. Određeni nivo pripremljenosti bh institucija postoji i u pogledu borbe protiv korupcije i borbe protiv organizovanog kriminala a usvojene strategije se provode.

Sporije napreduju procesi vezani za slobodu izražavanja zaštita novinara i branitelja ljudskih prava ali su i ove aktivnosti u toku. Smjernice za obrazovanje iz oblasti ljudskih prava u BiH i Akcioni plan za obrazovanje novinara i medijskih profesionalaca u BiH, Akcioni plan za obrazovanje državnih, policijskih i vojnih službenika doprinosi podizanju kapaciteta javnih službenika.

Unaprijeđeno je i zakonodavstvo vezano za zaštitu od rodno zasnovanog nasilja, posebno nasilja u porodici, a glavni izazovi za naredni period je efektivnija primjena ovih zakona. Usvojen je i treći Akcioni plan za provođenje UNSCR 1325 „Žene, mir, sigurnost“ u Bosni i Hercegovini za period 2018-2022, koji nije podržan od strane Vlade Republike Srpske i treći Gender akcioni plan BiH za period 2018 –2022. Također određeni napredak postoji kada su u

pitanju ljudska prava i manjina. Strateški pristup za integraciju prema Romima u kontinuitetu se realizira usvajanjem trećeg Akcionog plan za Rome u oblasti stambenog zbrinjavanja, zapošljavanja i zdravstvene zaštite 2017-2020 i Okvirni plan o obrazovnim potrebama Roma 2018-2022 koji prate godišnje izdvajanje sredstava u budžetu BiH.

Kada je u pitanju civilno društvo, postignut je određeni napredak u uspostavljanju institucionalnih mehanizama za saradnju između vlada i organizacija civilnog društva (OCD), kao i za javno finansiranje OCD. U novembru 2017. potpisana je Povelja o saradnji između Vijeća ministara BiH i OCD.

Provodi se Akcioni plan za djecu 2015-2018 i nastoji unaprijediti sistem koordinacije i saradnje svih uključenih institucija uključujući i civilno društvo jačanjem kapaciteta Vijeća za djecu BiH. Razvijeni su odgovarajući profesionalni standardi: Smjernice za prepoznavanje najboljeg interesa djeteta, Smjernice za postupanje profesionalaca u slučajevima nasilja nad djecom i Smjernice za postupanje profesionalaca u slučajevima nasilja nad djecom u digitalnom okruženju, Smjernice za borbu protiv diskriminacije u obrazovanju.

Vlade entiteta FBiH, RS i BD BiH koje imaju nadležnost za sprovođenje najvećeg broja konkretnih aktivnosti za zaštitu ranjivih grupa građana, usvojile su i provode brojne strategije i planove usmjerene na poboljšanje položaja i prava žena, djece, civilnih žrtava rata, zaštitu od nasilja u porodici, zaštitu osoba sa invaliditetom, poboljšanje pristupa zdravstvenim uslugama, osiguranje resursa za rani rast i razvoj djece, hraniteljstvo djece, unapređenje mentalnog zdravlja, unapređenje socijalne zaštite djece bez roditeljskog staranja i ekonomskog osnaživanja žena i posebno poboljšanje ostvarivanja prava i zapošljavanja osoba sa invaliditetom.

C. PROVEDBA PREPORUKA IZ PRETHODNOG CIKLUSA

C.1. INSTITUCIONALNI KAPACITETI I KOORDINACIJA

(106: 21, 16, 27,17,30,24,23,105)

U cilju poboljšanja sistema koordinacije, vlasti u BiH na implementaciji preporuka međunarodnih tijela za ljudska prava, kao i poboljšanja procesa praćenja izvršenja preporuka međunarodnih tijela u januaru 2018. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (VM BiH) usvojilo je Metodologiju izvještavanja u oblasti ljudskih prava u BiH, s ciljem da se uspostavi informacioni sistem za prikupljanje podataka u svrhu efikasnije izrade izvještaja iz oblasti ljudskih prava za BiH. Izrada izvještaja po Metodologiji se primjenjuje, dok je uspostava informacionog sistema u toku.

U narednom periodu, planirana je uspostava radne grupe za praćenje izvršenja preporuka u oblasti ljudskih prava u BiH i izrada okvirnog plana.

Pripremljeni su nacrti strategija u oblasti ljudskih prava i diskriminacije koji nisu dobili potrebnu saglasnost Vlade entiteta RS.

Kada je u pitanju unaprijeđenje programa edukacije u oblasti ljudskih prava nosilaca pravosudnih funkcija u BiH, ove aktivnosti provode entitetski centri za edukaciju sudija i

tužilaca u okviru svojih godišnjih programa, kojima su predviđene obuke na temu ljudskih prava, uključujući evropski sistem zaštite ljudskih prava, pravna stečevina EU, kao i na temu diskriminacije, te sudske prakse antidiskriminacionog prava u BiH. VSTV vrši funkciju nadzora i odobravanja programa edukacije. Primjera radi, u Krivičnom pravu u kontekstu zaštite LGBT osoba, realizirane su obuke vezane za komparaciju sudske prakse sa državama regiona, slobodu izražavanja i etnički motivisanih zločina, zaštitu od nasilja u porodici i iz domena ravnopravnosti spolova, prava djece i prava nacionalnih manjina. Navedene obuke realizuju se u saradnji sa Heinrich Boell fondacijom, sa OSCE Misijom, sa AIRE Centrom i SOC –om.

Pored toga, VSTV BiH je, 2018. izvršilo izmjene elektronske baze podataka za procesuiranje predmeta u sudovima i tužiteljstvima čime je omogućeno prikupljanje sveobuhvatnih podataka o predmetima diskriminacije.

C.2. OMBUDSMANI I OPCAT (106: 6,7,8,9,10,11,12, 13, 14, 15)

VMBiH utvrdilo je Prijedlog zakona o izmijeni i dopuni Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH kojim je predloženo rješenje kojim se osigurava nezavisnost u finansiranju ove institucije i predviđa da ova institucija bude odgovorna za nacionalni preventivni mehanizam. Prijedlog zakona je upućen na usvajanje Parlamentarnoj skupštini BiH, ali je od strane iste vraćen Zajedničkoj komisiji za ljudska prava radi usaglašavanja stava o nazivu i mandatu nacionalnog preventivnog mehanizma. Institucija Ombudsmana zadržala je status akreditacije “A”.

C.3. BORBA PROTIV KORUPCIJE (106: 102,103)

Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije vrši monitoring provođenja Strategije za prevenciju korupcije 2015-2019. i pratećeg Akcionog plana. Entiteti, BD BiH i kantoni provode vlastite strategije za borbu protiv korupcije i akcione planove u skladu sa općim principima utvrđenim u državnoj Strategiji za borbu protiv korupcije koji uključuju i odgovarajuće antikorupcijske politike i bolji pristup pravosuđu. Strategija za borbu protiv korupcije RS sa Akcionim planom usvojena je za period 2018-2022. FBiH provodi Strategiju za borbu protiv korupcije za period 2016-2019, a BD BiH Strategiju za borbu protiv korupcije za period za period 2018-2019.

U cilju poboljšanja pristupa pravosuđu, VSTV BiH je usvojio je Akcioni plan VSTV–a BiH za borbu protiv korupcije za razdoblje 2018-2019, Kodeks sudske etike i Kodeks tužilačke etike. VSTV BiH je poduzeo aktivnosti na izradi novog formulara za podnošenje ličnih finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija i njihove provjere.

C.4. ZABRANA DISKRIMINACIJE

(106:3,22,26,28,29,31,38,39,40,46,50,104,119,120,121,122,123,124,125,126,127,128,129)

Parlamentarna skupština BiH je usvojila izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije usaglašene sa evropskim standardima u pogledu poboljšanja definicije i osnova diskriminacije, procesnih procedura za zaštitu od diskriminacije, snažnije uloge institucije Ombudsmana kao centralne institucije za zaštitu od diskriminacije i efikasnije saradnje sa

organizacijama civilnog društva. MLJPI BiH obavezno daje mišljenje na zakonske i podzakonske akte u pogledu njihove usklađenosti sa Zakonom o zabrani diskriminacije

Institucija ombudsmana sačinjava izvještaje o pojavama diskriminacije koje razmatraju oba doma Parlamentarne skupštine BiH(PS BiH). Nadzor nad implementacijom Zakona povjeren je MLJPI BiH, koje sačinjava godišnje izvještaje o pojavnim oblicima diskriminacije sa prijedlogom zakonodavnih i drugih mjera koje razmatra VM BiH i PS BiH.

Budući da se podaci za pripremi izvještaja otežano prikupljaju, pokrenuta je izrada sistema za prikupljanje podataka koja je u završnoj fazi.

Nedostatatak sveobuhvatne strategije onemogućava kreiranje dovoljnog broja programa za borbu protiv diskriminacije, ali je do sada usvojeno nekoliko strateških dokumenata koji se odnose na prava djece, ravnopravnost spolova uključujući i mjere za suzbijanje diskriminacije na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta i Rome.

Sve javne institucije i pravna lica obavezna su da primjenjuju Zakon o zabrani diskriminacije, uključujući i djelovanje sigurnosnih kompanija.

U BiH sve institucije obavezne su da na osnovu usvojenih propisa na svim nivoima vlasti tokom procesa usvajanja zakona i politika uključe organizacije civilnog društva, a na pojedinim nivoima u BiH već je uspostavljena elektronska platforma za konsultacije sa organizacijama civilnog društva i ostalim zainteresiranim subjektima.

Kada je u pitanju provođenje presude Evropskog suda za ljudska prava u predmetima koja se odnosi na izmjene Ustava i Izbornog zakona po pitanju participacije u vlasti ove aktivnosti su još uvijek na čekanju.

Izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije utvrđena je seksualna orijentacija kao jedan od osnova diskriminacije.

VM BiH usvojilo je 2018 Platformu za mir, koju je podržala Parlamentarna Skupština BiH, koja je osnova za aktivnosti na jačanju Interkulturalnog dijaloga, tolerancije, razumijevanja među različitim zajednicama u BiH.

VM BiH potpisalo je Sporazum o saradnji sa organizacijama civilnog društva u svrhu poboljšanja saradnje.

Zaštita prava ranjivih skupina i pružanje jednakih mogućnosti za njihovo uključivanje osigurava se kroz implementaciju sektorskih strategija, Akcionih planova koje donose entitetske Vlade, Vlade kantona i BD BiH. Na nivou BiH usvojene su i provode se strategije i akcioni planovi za Rome, djecu, izbjeglice i povratnike, žrtve trgovine ljudima, migrante i azilante.

C.5. RAVNOPRAVNOST SPOLOVA **(106:32,33,34,35,36, 65,66,67, 68,69, 71,72, 130,131, 132, 133)**

U cilju osiguranja zaštite žena i omogućavanja ravnopravnosti u BiH je uspostavljen sistem za usklađivanje zakonskih i podzakonskih akata sa Zakonom o ravnopravnosti spolova.

BiH je osigurala efikasnu provedbu preporuka Komiteta o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena, te je uspostavljen sistem monitoringa i praćenja Konvencije o CEDAW, usvajanjem periodičnog Gender akcionog plana (GAP) koji je donesen za period 2018-2022. koji sadrži ciljeve, programe i mjere za ostvarivanje ravnopravnosti spolova u svim oblastima društvenog života i rada, u javnoj i privatnoj sferi, s tim da je na nivou entiteta RS –a uspostavljen koordinacioni odbor za provedbu GAP-a.

Provedba GAP BiH je velikim dijelom finansirana iz sredstava, Finansijskog mehanizma za podršku implementaciji GAP BiH koji je uspostavljen potpisivanjem Sporazuma o zajedničkom finansiranju, između Vijeća ministara BiH i grupe donatora.

Agencija za ravnopravnost spolova BiH/MLJPI je 2014 implementirala projekat s ciljem povećanja opredijeljenosti političkih stranaka za ravnopravnost spolova u okviru kojeg je od 9 političkih subjekata potpisana „Izjava o opredijeljenosti političkih partija za ravnopravnost spolova“ te je osnaženo 137 kandidatkinja u cilju jačanja kapaciteta za Opšte izbore 2014, i održane su edukacije za 12 političkih partija.

Iz sredstava FIGAP programa 2016 podržano je oko 65 projekata institucija i 80 projekata nevladinih organizacija provedenih u partnerstvu sa institucijama na svim nivoima vlasti.

Povodom održavanja Opštih izbora 2018. u BiH, Agencija je u saradnji sa Vijećem Evrope, provela medijsku kampanju „Mi predstavljamo kandidatkinje – vi birate“ sa ciljem povećanja vidljivosti kandidatkinja svih političkih subjekata na Opštim izborima 2018. za pozicije na državnom, entitetskim i kantonalnim nivoima vlasti. Takođe je 2018 u entitetu RS provedena kampanja „Biraj ravnopravno“.

U Predstavničkom domu PSBiH žene čine 21,4%, dok u Domu naroda PS BiH čine 20%, što predstavlja blago povećanje u odnosu na prethodni izborni ciklus.

Nakon Opštih izbora 2018. Agencija za ravnopravnost spolova BIH uputila je političkim partijama koje su osvojile mandate u Parlamentu BiH, Kolegiju Predstavničkog doma PS BIH i Komisiji za pripremu izbora Vijeća ministara BiH, Preporuku za ravnopravnu zastupljenost oba spola u Vijeću ministara BiH. Navedenom Preporukom, Agencija je podsjetila na domaće i međunarodne standarde za ravnopravnost spolova i pozvala navedene subjekte da predlažu, odnosno da prilikom odlučivanja o članovima Vijeća ministara BiH vode računa o ravnopravnoj zastupljenosti oba spola.

U skladu sa posljednjim raspoloživim podacima, zaključno sa 31.12.2018., žene i muškarci su zastupljeni u pravosuđu BiH, kako slijedi:

- od ukupnog broja svih sudija i tužilaca u pravosuđu, 60% čine žene,
- od ukupnog broja svih rukovodioca pravosudnih institucija, 48% čine žene.

U pogledu dostizanja zakonske kvote, može se konstatovati da je u RS ona gotovo ispunjena u izvršnoj vlasti, odnosno da je predsjednik RS žena, a u Vladi RS je 37,5% žena na ministarskim mjestima. Zakonska kvota je ispunjena i u sudovima RS, na mjestima sudija.

U cilju provođenja Istambulske konvencije BiH je donijela Okvirnu strategiju za period 2015-2018, s tim da još uvijek nije donesena novi dokument. U saradnji sa organizacijama civilnog društva, u procesu pripreme novog strateškog dokumenta, ARS BIH provodi sektorske analize (pravni okvir, zdravstvo, socijalna zaštita, specijalizovane usluge podrške žrtvama, oblast prikupljanja podataka) usklađenosti sa Istanbulskom konvencijom, kao i analizu kapaciteta sektora pravosuđa za provedbu Istanbulske konvencije. Tokom 2018., osigurano je 160.000KM za devet nevladinih organizacija za efikasniju prevenciju i zaštitu žrtava rodno zasnovanog nasilja. Vlada Republike Srpske nije dala saglasnost i nije učestvovala u sprovođenju Okvirne strategije, te ne učestvuje ni u procesu pripreme novog strateškog dokumenta.

U Republici Srpskoj su na snazi i provode se: Strategija za suzbijanje nasilja u porodici u Republici Srpskoj za period 2014-2019 (koja se provodi kroz godišnje akcione planove), kao i Akcioni plan za primjenu Istambulske konvencije u Republici Srpskoj za period 2019-2020. godina.

Entiteti, BD BiH i kantoni provode svoje strategije za borbu protiv nasilja u porodici, obzirom da su nadležni za sprovođenje konkretnih zaštitnih mjera za žrtve nasilja u porodici i osiguranje potrebnih resursa.

U Republici Srpskoj su na snazi i provode se: Strategija za suzbijanje nasilja u porodici u Republici Srpskoj za period 2014-2019 (koja se provodi kroz godišnje akcione planove), kao i Akcioni plan za primjenu Istambulske konvencije u Republici Srpskoj za period 2019-2020.

Većina mjera ekonomskog osnaživanja žena provodi se na nivou entiteta.

Vlada FBiH je u 2018. usvojila i Akcioni plan za razvoj poduzetništva žena 2018-2020, usmjeren na unapređenje analitičke osnove za praćenje i poticanje razvoja poduzetništva žena, osiguranje systemske podrške razvoju poduzetništva žena i jačanje promocije i povezivanja poduzetnica. U procesu odabira korisnika Grant sredstava iz budžeta FBiH uveden je preferencijalni sistem dodjeljivanja dodatnih bodova za žene korisnice u oblasti malog i srednjeg poduzetništva i obrta, definirane su ciljne skupine koje dobijaju 10 dodatnih bodova (žene, mladi, invalidi, povratnici) u oblasti poljoprivrede. Dodatnih 5% dobijaju žene nositeljice poljoprivrednih gazdinstva i mlade osobe do 40g starosti u oblasti razvoja turizma definiran je pokriterij broj zaposlenih (mladi i žene) koji je preduslov za ostvarivanje dodatnih bodova. FZZ je u planu za 2019. izdvojio i osigurao 17% sredstava za razvoj poduzetništva za žene.

Strateški plan razvoja poljoprivrede i ruralnih područja RS 2016–2020 predvidio je uvođenje pitanja žena (uključujući njihove potrebe, prioritete i doprinose) i rodne ravnopravnosti s ciljem većeg stepena ostvarivanja ravnopravnosti polova u okviru različitih društvenih grupa, usaglašavanje svih zakonskih i drugih akata sa standardima za ravnopravnost polova, sa posebnim akcentom na zakone koji, između ostalog, regulišu imovinska pitanja, vlasništvo

nad nekretninama i pristup ekonomskim resursima (fizičkom kapitalu, finansijskim i drugim servisima, tehnologijama i tržištu). Strategija zapošljavanja RS za period 2016–2020., prepoznala je žene kao jednu od najranjivijih grupa i uključila ih u operativni cilj „Unapređivanje zapošljavanja najranjivijih grupa nezaposlenih lica“.Pordška razvoju preduzetništva žena utvrđena je kao operativni cilj Strategijom razvoja malih i srednjih preduzeća RS za period 2016 – 2020.

Novim entitetskim zakonima o radu utvrđeno je da porodijsko odsustvo mogu koristiti oba roditelja ukoliko se tako dogovore.

Zaštita od nasilja u porodici, vrste nasilja, zaštitne mjere za osobe koje su počinile radnje nasilja u porodici, način i postupak izricanja zaštitnih mjera, zaštita žrtava od nasilja u porodici te druga pitanja od značaja za zaštitu od nasilja u porodici, regulisana su zakonima o zaštiti od nasilja u porodici, donesenim na nivou entiteta FBiH, RS i BD BiH. U skladu sa navedenim zakonima, nadležni sudovi izriču zaštitne mjerte učiniocima nasilja u porodici.

Nasilje u porodici predstavlja krivično djelo, u skladu sa važećim krivičnim zakonima u BiH, te se kao takvo istražuje i procesuiraju od strane pravosuđa BiH. U skladu sa raspoloživim podacima, broj nerješениh predmeta, koji se vode po predmetnom krivičnom djelu, smanjen je za 5% u poređenju sa brojem takvih predmeta iz 2015.

Programima entitetskih Centara za edukaciju sudija i tužilaca predviđene su odgovarajuće obuke, namjenjene nosiocima pravosudnih funkcija, sa ciljem upoznavanja istih sa kompleksnom problematikom nasilja u porodici, sticanja novih znanja korisnih u procjeni slučajeva nasilja u porodici, te razmjene dobrih praksi i iskustva u procesuiranju slučajeva nasilja u porodici.

Članom 36 Zakona o zaštiti od nasilja u porodici u FBiH osiguran je kontinuitet strateškog djelovanja u oblasti prevencije, zaštite i borbe protiv nasilja u porodici kroz obavezu Vlade FBiH da donosi i implementira strateške dokumente u ovoj oblasti. Kontinuitet strateškog djelovanja Vlade FBiH osiguran je donošenjem drugog po redu AP za implementaciju Strategije za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici za period 2018-2020. Implementacija strategije obuhvata aktivnosti nadležnih institucija i NVO organizacija koje se odnose na unapređenje pravnih rješenja, izradu i provođenje obuka profesionalaca, unapređenje prikupljanja podataka-elektronske evidencije, međusektorsku saradnju, jačanje svijesti i rad na počinocima nasilja.

Izmjene Pravilnika o načinu provođenja mjera za počinioce nasilja u porodici koje su u nadležnosti policije trebaju omogućiti dalji razvoj elektronskog načina prikupljanja podataka.

C.6. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA

C.6.1. Pravo na život, slobodu i sigurnost (106: 54, 55, 56)

Krivično zakonodavstvo u BiH je usklađeno sa odredbama Drugog fakultativnog protokola ICCPR.

Na prijedlog Ministarstva pravde RS je pokrenut je postupak za ukidanje smrtne kazne u Ustavu Republike Srpske koji je u proceduri Narodne Skupštine RS.

C.7. OSNOVNE SLOBODE I UČEŠĆE U JAVNOM I POLITIČKOM ŽIVOTU

C.7.1 Sloboda izražavanja (106: 41,42, 43, 44, 45,111, 112,)

U BiH se primjenjuju propisi koji zabranjuju formiranje udruženja koja promiču i šire govor mržnje i rasizam. Zakonima o udruženjima i fondacijama koji se primjenjuju u BiH propisano je da ciljevi istih ne mogu biti u suprotnosti sa ustavnim poretkom niti usmjereni ka njihovom nasilnom rušenju niti raspirivanju nacionalne, rasne i vjerske mržnje ili diskriminacije. Ukoliko udruženje ili fondacija djeluje suprotno važećim zakonima u BiH, nadležni organ je ovlašten da odbije zahtjev za upis u sudski registar ili zabrani rad. Presudu o zabrani rada donosi nadležni sud.

Svi krivični zakoni u BiH sadrže odredbu kojom se zabranjuje izazivanje rasne nacionalne i vjerske mržnje te mržnje po drugim osnovima kao što su boja kože, pol, seksualno opredjeljenje, invaliditet, rodni identitet, porijeklo ili kakve odruge osobine, S tim da je u KZ Federacije BiH ova odredba dodatno razrađena, na način da predviđa kažnjavanje za javno poricanje ili opravdanje genocida, zločina protiv čovječnosti ili počinjenih ratnih zločina utvrđenih pravosnažnom odlukom Međunarodnog suda pravde, Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju ili domaćeg suda.

VSTV BiH prikuplja podataka o govoru mržnje i krivičnim djelima iz mržnje, putem svog posebnog informacionog sistema u dijelu koji se odnosi na kvalifikovane oblike krivičnog djela učinjenog iz mržnje, za koje je zakonom izričito propisano teže kažnjavanje.

Sistem ne omogućava prikupljanje podataka o drugim krivičnim djelima, učinjenim zbog rasne pripadnosti, boje kože, vjerskog uvjerenje, nacionalnog ili etičkog porijekla, jezika, invaliditeta, spola, seksualne orijentacije.

U BiH je na snazi kvalitetan i funkcionalan regulatorni okvir koji se odnosi na sve pružaoce audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija, za čiju sprovedbu je odgovorna Regulatorna agencija za komunikacije (RAK). Zakonom o komunikacijama BiH, te podzakonskim aktima RAK-a uspostavljeni su regulatorni principi koji se primjenjuju u oblasti emitovanja i koji propisuju zabranu emitovanja sadržaja koji uključuju diskriminaciju i govor mržnje. RAK nema ovlasti da reguliše govor mržnje na internetu, niti u štampanim medijima.

RAK je u izvještanom periodu učestvovala i u okviru JUFREKS projekta Vijeća Evrope i EU pod nazivom „Jačanje sudske ekspertize o slobodi izražavanja i medijima u jugoistočnoj Evropi”, te je kao rezultat ovog zajedničkog projekta nastala je publikacija pod nazivom: “Medijski regulatorni organi i govor mržnje” čiji je cilj da doprinese širem razumijevanju pojma govora mržnje i međunarodnih standarda u vezi sa tim. Kao jedno od postignuća koje je bitno istaći u kontekstu ovlasti RAK ubraja se i zajednička inicijativa RAK i Centralne izborne komisije BiH (CIK) na izmjenama i dopunama podzakonskog akta CIK-a Pravilnika

o medijskom predstavljanju političkih subjekata u periodu od dana raspisivanja do dana održavanja izbora, kojim se detaljnije reguliše primjena Poglavlja 16, a kojim je predviđena mogućnost odbijanja političkog oglašavanja ukoliko isti uključuje bilo kakvu diskriminaciju ili govor mržnje. U periodu izvještavanja (2014-2018) RAK je primila i u okviru svoje nadležnosti procesuirala veći broj prigovora koji su se odnosili na potencijalni “govor mržnje u programima pružalaca audiovizuelnih medijskih usluga. Nakon sprovedenih istražnih procedura niti u jednom slučaju nije utvrđeno kršenje odredbi koje se tiču govora mržnje na način na koji je to određeno Kodeksom, ali je u tri slučaja sprovedena protiv tri pružaoca audiovizuelnih medijskih usluga za televizijsko emitovanje utvrdila kršenje odredbi koje se tiču poštivanja ljudskog dostojanstva i osnovnih prava drugih, te poštivanja profesionalnih, te općeprihvaćenih vrijednosnih standarda na osnovu čega je RAK je izdala dvije novčane kazne u iznosu od 34 000 KM i 5 000 KM, kao i pismeno upozorenje. U preostalim slučajevima nije bilo osnova za vođenje postupka mogućeg kršenja odredbi koje se tiču govora mržnje, te su isti u redovnoj proceduri okončani.

MLJPI BiH je 2017.pokrenulo inicijativu za Izmjene i dopine KZ kako bi se na sveobuhvatnije utvrdio sadržaj krivičnih djela kojima se potiče mržnja i diskriminacija na osnovu nacionalne, kulturne, vjerske pripadnosti, uključujući i odgovornost u izjavama političara i javnih službenika.

Sloboda pristupa informacijama u BiH provodi se po osnovu važećih zakona o slobodi pristupa informacijama, koji ne predviđa upotrebu informacionih sistema.

U BiH se primjernoju zakoni kojim je regulisano javno okupljanje odnosno, zakoni o javnom redu i miru kojim je predviđeno da sve zainteresovane grupe građana koje žele organizovati mirno okupljanje ili javne proteste moraju najaviti održavanje javnog skupa nadležnim organima kako bi se osiguralo ostvarivanje mirnog prava.Održavanje ovih skupova može se zabraniti samo ukoliko je ugrožena opšta sigurnost građana.

C.7.2. Sloboda medija (106: 113,114,115, 116 117, 118,)

MLJPI BiH u cilju poboljšanja stanja medija u svojim izvještajima i preporukama zagovara primjenu međunarodne dobre prakse u oblasti zaštite i promocije slobode medija. U period od 2016. MLJPI je u saradnji sa Ministarstvom pravde BiH i Ministarstvom sigurnosti BiH i Vijećem za štampu BiH, sačinili Izvještaj o slobodi govora i stanju medijskih sloboda u BiH koji su usvojili VM BiH PSBiH, a dokumentom je predloženo da se, između ostalog, krivično djelo napada na novinare ugradi u krivično zakonodavstvo.

Institucija ombudsmena BiH izradila je Specijalni izvještaj o položaju i slučajevima prijetnji novinarima u BiH 2018. sa preporukama za poboljšanje zaštite i sigurnosti novinara.

VM BH provodi Akcioni plan o obrazovanju iz ljudskih prava novinara i medijskih profesionalaca na osnovu Smjernica za obrazovanje ljudskih prava UN 2015. Institucije BiH su sudjelovale u prvoj misiji stručne procjene, koju je inicirala EK, a nakon što je BiH predala zahtjev za članstvo u EU. Misija je trajala od 25. do 29. travnja 2016. Ova misija se fokusirala na slobodu izražavanja, zastrašivanje novinara, zakonodavni okvir koji pruža zaštitu

novinarima i medijima, suradnju institucija s novinarima, sudjelovanju institucija u zaštiti novinara, radne uvjete za novinare, načine postupanja vlasti u slučajevima govora mržnje, prijetnji ili napada na novinare, financijsku održivost javnih emitera, financijsku neovisnost medija.

Prema raspoloživim podacima Vijeća za štampu BiH, došlo je do smanjenja broja neriješenih predmeta u vezi krivičnog djela ugrožavanja sigurnosti novinara za 10%, u poređenju sa brojem takvih predmeta riješenih 2015.

C.7.3. Vjerske slobode (106: 48,49,110)

BiH ima uspostavljen zakonodavni okvir kojim se štite sloboda mišljenja i vjeroispovjesti, a koji je usaglašen sa međunarodnim standardima u oblasti ljudskih prava. U svrhu provođenja ovog zakona i ostvarivanja vjerskih sloboda BiH je zaključila međunarodne ugovore sa Svetom stolicom i Srpskom pravoslavnom crkvom, dok je u toku potpisivanje ugovora sa Islamskom zajednicom. VMBiH finansijski podržava Međureligijsko vijeće koje okuplja najveće religije (katoličanstvo, pravoslavlje, judeizam i islam) u javnom prostoru, u zajedničkim aktivnostima borbe protiv svih oblika diskriminacije i vjerskog fanatizma i poticanja tolerancije među religijskim skupinama. Napredak u ovoj oblasti ogleda se u aktivnom uključivanju Crkava i vjerskih zajednica u provođenje Platforme za mir, koje su u proteklom periodu svojim aktivnostima zajednički podržale i ohrabrine sve žrtve rata, i svojim primjerom ukazale na značaj javne podrške žrtvama.

C.7.4. Zabrana svih oblika ropstva (106: 73,76, 80,81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 89, 90, 91)

U BiH provodi se Akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima 2016-2019. Akcioni plan strateški je usmjeren na unapređenje sistema podrške za borbu protiv trgovine ljudima u BiH, na efikasno krivično gonjenje trgovine ljudima i povezane zločine, na preveniranje trgovine ljudima smanjenjem rizika i efikasnu zaštitu i pomoć žrtvama trgovine ljudima te na jačanje partnerstva i saradnje između aktera uključenih u suprotstavljanje trgovine ljudima. Ovaj plan obuhvata i konkretne mjere koje se odnose na borbu protiv prisilnih brakova kada je u pitanju iskorištavanje i trgovina djecom.

Minsitarstvo sigurnosti BiH prikuplja podatke o žrtvama trgovine ljudima, te u skladu sa tim prikuplja i objedinjava podatke najmanje 2 puta godišnje a po potrebi i češće. Podaci o žrtvama trgovine ljudima se prikupljaju pomoću jedinstvenih obrazaca namjenjenih za tu svrhu i razvrstavaju se prema polu, dobi žrtve, zemlji eksploatacije, vrsti eksploatacije, kao i zemlji porijekla žrtava trgovine ljudima. Uspostavljanje baze podataka o strancima žrtvama trgovine ljudima je previđeno Strategijom u oblasti migracija i azila i Akcijskog plana za period 2016-2020.

Bitno je navesti da je BiH u skladu sa Konvencijom o policijskoj saradnji uspostavljala Zajedniče istražne timove sa policijskim organima Republike Francuske i Republike Austrije te Kraljevine Holandije što je rezultiralo sprovođenjem operativne akcije na području BiH, Republike Srbije, Republike Austrije i Savezne Republike Njemačke, a BiH je zaključila

Operativni sporazum sa EUROPOL-om. Mogućnost razmjene podataka obezbjeđena je i kroz saradnju članica INTERPOL-a.

Izmjene u Krivičnom zakonu BiH, usvojene 2015, koje se odnose na trgovinu ljudima izvršene su iz razloga dosljedne provedbe međunarodnih konvencija koje je BiH potpisala i ratifikovala i to Konvencije Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, kao i Protokola za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, naročito ženama i djecom, koji dopunjava ovu Konvenciju, te Konvencije Vijeća Evrope o borbi protiv trgovine ljudima. Usvajanjem predloženih izmjena riješen je problem sukoba nadležnosti, koji se javio u praksi povodom otkrivanja i procesuiranja ove vrste krivičnih djela, između entitetskih i pravosudnih organa na nivou države BiH. Ove izmjene su usmjerene u pravcu da Tužilaštvo i Sud BiH zadrže nadležnost u slučajevima trgovine ljudima sa međunarodnim elementom (međunarodna trgovina ljudima), a da trgovina ljudima koja se odvija unutar države bude u nadležnosti entiteta, tako da su istovremeno sa ovim izmjenama predložene i izmjene u entitetskim krivičnim zakonima, koje su takođe usvojene.

Napori pravosuđa BiH, usmjereni na suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima i seksualnog iskorištavanja ogledaju se i u stalnim edukacijama nosioca pravosudnih funkcija, koje se provode u okviru Programa edukacije entitetskih Centara za edukacije sudija i tužilaca, a u vezi borbe protiv trgovine ljudima i organiziranog kriminaliteta, sve sa ciljem jačanja kapaciteta sudija i tužilaca za efikasnije procesuiranje ovih slučajeva, te unapređenja sposobnosti sudija, tužilaca i policije da istražuju i procesuiraju organizovane kriminalne grupe, koje se bave trgovinom ljudima.

U BiH je uspostavljen sistem zaštite žrtava trgovine ljudima "Pravilima za zaštitu žrtava trgovine ljudima koje su državljani BiH" i "Pravilima za zaštitu stranaca-žrtava trgovanja ljudima". Ti dokumenti predstavljaju referalni mehanizam za upućivanje žrtava trgovine ljudima. Svim identifikovanim žrtvama osigurava se siguran smještaj, medicinska pomoć, pristup informacijama i njihovim pravima i na pravnu pomoć tokom krivičnog postupka. Za tu svrhu se redovno osiguravaju finansijska sredstva iz budžeta Ministarstva sigurnosti BiH i MLJPI BiH.

C.7.5. Pravosuđe, uključujući nekažnjivost i vladavina prava (106: 4,57, 58, 59, 60, 61, 92, 93, 94, 95, 62, 63, 64, 96, 97, 98, 99, 100)

Pravosudne institucije uključujući i tužilaštva samostalno kreiraju svoje budžete koji se kontinuirano uvećavaju na godišnjem nivou.

Centri za edukaciju sudija i tužilaca (CEST FBiH, CEST RS i Pravosudna komisija BD) redovno provode obuke u skladu sa utvrđenim potrebama pravosudnih institucija koje uključuju edukacije o ljudskim pravima sudaca i tužilaca. Po istom principu se realizuju i obuke advokatskih komora u BiH.

U BiH uspostavljen je pravni okvir, kojim se uređuje materija zaštite svjedoka i propisuje postupak određivanja i provođenja mjera zaštite. Zakoni o zaštiti svjedoka pod prijetnjom ugroženih svjedoka usvojeni su na nivou BiH, entiteta i Brčko distrikta, dok je na nivou BiH,

usvojen i Zakon o programu zaštite svjedoka u BiH. Zaključno sa 2018. u svim pravosudnim institucijama, koje se bave istragom i procesuiranjem predmeta ratnih zločina, postoji ukupno 22 odjeljenje za podršku svjedocima u sudovima i tužilaštvima u BiH i to: 2 na nivou BiH, 10 u FBiH; 7 u RS, te 2 odjeljenja u BDBiH. Stručni saradnici (psiholozi) uposleni u tim odjeloma, bilo u sklopu redovne sistematizacije radnog mjesta, ili u okviru projekta EU „Unapređenje rada na predmetima ratnih zločina u BiH“ prošli su praktičnu obuku u Odjeljenju za podršku svjedocima Suda BiH, kao odjeljenju sa najbogatijim iskustvom u oblasti podrške svjedocima. Takođe CEST FBiH, CEST RS i Pravosudna komisija BD redovno provode obuke i na temu ratnih zločina, uključujući seksualno nasilje a u skladu za zahtjevima Državne strategije na predmetima ratnih zločina. Glavni cilj ovih seminara (ex katedra, okruglih stolova, simulacija) je bilo unapređivanje znanja neophodno za ispitivanja ratnih zločina, senzibilizacije nosioca pravosudnih funkcija za rad sa žrtvama i primjeni mjera podrške i zaštite svjedocima. VSTV pruža stručnu i administrativnu- tehničku podršku radu Nadzornog tijela za praćenje provođenja Državne strategije. Saradnja je ostvarena sa OSCE Misijom BiH i TRIAL organizacijom.

Zakon o izmjenama i dopunama KZ uvedeno je krivično djelo mučenje i drugi oblici surovog i nečovječnog postupanja te je na taj način izvršeno usklađivanje definicije ovog krivičnog djela sa definicijom djela iz člana 1. Konvencije.

Takođe je izvršeno usklađivanje odredaba Krivičnog zakona BiH sa međunarodnim standardima u pogledu krivičnog djela ratni zločin seksualno zlostavljanje, tako što je uvjet „prisile ili prijetnje o neposrednom napadu“ brisan iz Zakona.

Zakoni u krivičnom postupku BiH sadrži odredbe koje se tiču ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva koji se odnosi na naknadu štete, povrat stvari ili poništenje određenog pravnog posla. Rješavanje imovinsko-pravnog zahtjeva u kaznenom postupku predstavlja rješavanje građanske stvari istovremeno sa kaznenom stvari.

Na nivou BiH je u toku usaglašavanje Zakona o pravima žrtava torture koji bi trebao ujednačiti ostvarivanje prava na reparaciju. Pravo na naknadu regulisano je u okviru Zakona o krivičnom postupku član 193. (Predmet imovinskopravnog zahtjeva) kojim je propisano da će se imovinskopravni zahtjev koji je nastao usljed učinjenja kaznenog djela raspraviti na prijedlog ovlaštene osobe u kaznenom postupku ako se time ne bi znatno odugovlačio ovaj postupak. Imovinskopravni zahtjev može se odnositi na naknadu štete, povrat stvari ili poništavanje određenog pravnog posla. U članu 194. ZKP BIH (Podnošenje prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva) propisano je da prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku može podnijeti osoba koja je ovlaštena da takav zahtjev ostvaruje u parničnom postupku. Imovinsko-pravni zahtjev se može dosuditi samo uz presudu u kojoj se optuženi oglašava krivim, u suprotnom oštećeni se upućuje na parnicu.

U FBiH materijalna zaštita civilnih žrtava rata, osigurana je Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom. Ovim Zakonom utvrđena je „Posebna kategorija civilnih žrtava rata“, u koju spadaju žrtve ratnog seksualnog nasilja. Istim je propisano materijalno pravo na „Mjesečno lično novčano primanje“ u iznosu koji ostvaruje civilna žrtva rata sa 100% tjelesnim oštećenjem kao i pravo na pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala, osposobljavanje za rad (profesionalna rehabilitacija, prekvalifikacija i dokvalifikacija); prioritetno stambeno zbrinjavanje, psihološku pomoć i besplatnu pravnu pomoć. Ova prava dužni su osigurati nadležni organi kantona. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike i Komisija za davanje stručnog mišljenja radi utvrđivanja statusa posebne kategorije civilnih žrtava rata su proveli više tematskih radionica sa predstavnicima nadležnih institucija, nosiocima javnih funkcija, medijima, kao i nevladinim organizacijama, čiji sadržaji su bili usmjereni na ublažavanje stigme te podizanje svijesti, znanja i senzibiliteta u radu sa ovom grupom civilnih žrtava rata.

U RS 2018. donesen je Zakon o zaštiti žrtava ratne torture koji omogućava žrtvama seksualnog nasilja posebna prava koja se odnose na materijalnu naknadu i rehabilitaciju.

Provodi se postojeći strateški okvir za procesuiranje ratnih zločina, a prijedlog Revidirane državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina izrađen je i očekuje se njeno usvajanje od strane VMBiH.

U ciljun unapređenja rada na predmetima ratnih zločina u BiH, VSTV BiH realizira projekt koji između ostalog obuhvata praćenje rada na predmetima ratnih zločina; pružanje stručne i administrativno-tehničke podrške radu Nadzornog tijela za praćenje provođenja Državne strategije; jačanje kapaciteta sudija i tužilaca za rad na predmetima ratnih zločina kroz organizacione stručnih skupova i sastanaka.

U postojećem zakonodavstvu BiH nije predviđen pritvor na temelju prijetnje javnoj sigurnosti ili imovini.

C.8. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA (106: 20, 105, 136, 137, 138, 139)

U BiH usvojena je strategija za Rome na osnovu koje se provodi treći Akcioni plan za rješavanje problema Roma u oblastima stanovanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite za period 2017-2022. Mjere socijalnog uključivanja ranjivih grupa i zaštite porodice provode se kroz više sektorskih strategija entiteta FBiH, RS i BDBiH. Oblasti pokrivene strateškim dokumentima odnose se na suzbijanje nasilja u porodici, rani rast i razvoj djece i hraniteljstva, socijalnu zaštitu djece bez roditeljskog staranja, osobe sa invaliditetom i druge.

Kada je u pitanju oblast zapošljavanja, Vlada FBiH je usvojila Strategiju zapošljavanja FBiH (2018-2021) i uputila je Parlamentu Federacije BiH radi razmatranja i usvajanja, a Vlada RS provodi Strategiju zapošljavanja RS za period 2016-2020., te je u skladu sa godišnjim Akcionim planovima osigurala sredstva za zapošljavanje u cilju smanjenja nezaposlenosti i siromaštva kod ciljnih kategorija među kojima su i Romi. Ove godine za zapošljavanje je

obezbjeđeno 16.126.710.00 KM. BD BIH redovno provodi programe poticaja za zapošljavanje ranjivih skupina.

Vlade entiteta i Brčko distrikta BIH provode politike za unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja koje imaju za cilj unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja, zdravstvenih usluga i prava na seksualno i reproduktivno zdravlje stanovništva.

Strategija za unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja u Republici Srpskoj 2019-2029 sa jasno definisanim ciljevima i mjerama koje je potrebno preduzeti kako bi se unaprijedilo seksualno i reproduktivno zdravlje stanovništva, sa prepoznatim partnerima i određenim vremenskim periodom koji je potreban da se zadate aktivnosti sprovedu. Strategijom za unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja u Republici Srpskoj su obuhvaćeni svi aspekti važni za zaštitu seksualnog i reproduktivnog zdravlja u tri opšta cilja:

1. Planiranje porodice je dostupno svima i sve žene reproduktivne dobi koje žele potomstvo imaju zdravu trudnoću, normalan porođaj i očuvano zdravlje nakon porođaja
2. Smanjeno opterećenje bolestima reproduktivnih organa: maligne bolesti, polno prenosive bolesti, razvojne anomalije reproduktivnih organa
3. Ravnopravnost i informisanost građana u vezi sa seksualnim i reproduktivnim zdravljem i pravima i zaštita u svim okolnostima.

Zdravstvena zaštita stanovništva FBiH kao i grupacijama stanovništva koje su povećane riziku oboljevanja žena u vezi planiranja porodice tokom trudnoće, porođaja i nakon porođaja ostvaruje se bez obzira na status zdravstvenog osiguranja. Zdravstvena zaštita stanovništva Federacije kao i grupacijama stanovništva koje su povećane riziku oboljevanja žena u vezi planiranja porodice tokom trudnoće, porođaja i nakon porođaja ostvaruje se bez obzira na status zdravstvenog osiguranja. Strateškim planom razvoja zdravstva FBiH utvrđeni su odgovarajući opšti, specifični i strateški ciljevi u oblasti zdravstva, uvođenje novih zdravstvenih tehnologija uređena je pravilnikom onačinu uvođenja novih zdravstvenih tehnologija u zdravstvenih ustanovama u privatnoj praksi kao i postupak odobravanjaskorištenja zdravstvenih tehnologija .

C.8.1.Obrazovanje (106: 135, 140, 141,142,143,144,145,147,167,)

Svi zakoni u oblasti obrazovanja u BiH svakom djetetu garantuju jednako pravo pristupa, jednake mogućnosti učešća u odgovarajućem odgoju i obrazovanju i uživanje istovjetnog tretmana, bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi i nijedan zakon ne sadrži diskriminirajuće odredbe. Važno je napomenuti da od 2002. do danas nije bilo novih slučajeva “dvije škole pod jednim krovom“,te da se poslednjih godina nastoje pronaći rješenja za prevazilaženje ovog problema.

Preporuke Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke o načinu rješenja pitanja tkz. „Dvije škole pod jednim krovom“ su dostavljene svim kantonalnim ministarstvima obrazovanja, a njihova implementacija je povezana sa ustavnim rješenjima u FBiH i različitom praksom sudova po ovom pitanju.

Kao dio institucionalnog okvira u BiH, uspostavljena su i savjetodavna tijela za oblast obrazovanja, koja ujedno predstvaljaju i koordinacijski mehanizam, a to su: Konferencija ministara obrazovanja u BiH, Koordinacija ministara obrazovanja i nauke u FBiH; Rektorska

konferencija BiH, Asocijacija rektora privatnih sveučilišta/univerziteta, i u osnovi njihovog djelovanja je razvoj tolerantnog i multietničkog okruženja.

U periodu od 2015. do danas postignut je značajan napredak u razvoju i primjeni zajedničkog jezgra nastavnih planova i programa u školama u BiH, zasnovanim na ishodima učenja. Stalnim poboljšanjem nastavnih planova i programa, te njihovom provedbom nastoji se zaustaviti svaki vid diskriminacije i segregacije u školama dok se istovremeno značajno poboljšava kvalitet obrazovanja.

U toku je implementacija projekata s ciljem jačanja kapaciteta obrazovnih vlasti i institucija za kvalitetniju implementaciju inkluzivnog obrazovanja u BiH u skladu sa međunarodnim konvencijama i preporukama, odnosno unapređenja kvalitete obrazovanja sprječavanjem etničke segregacije u formalnom obrazovanju putem primjene antidiskriminatornih pristupa baziranih na standardima i praksama Vijeća Evrope

Obzirom na trenutno uređenje obrazovnog sektora u BiH, nadležne obrazovne vlasti entiteta RS, kantona u FBiH i BD BiH imaju isključivu nadležnost u donošenju NPP-a. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u saradnji sa nadležnim obrazovnim vlastima završila je proces izrade Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa definisane na ishodima učenja za 8 odgojno-obrazovnih područja: Jezično–komunikacijsko, Matematičko, Društveno – humanističko područje; Prirodne nauke; Tehnika i informacijske tehnologije; Kroskurikularno i međupredmetno; Tjelesno– zdravstveno i Umjetničko područje. Agencija provodi obuku stručnjaka za implementaciju Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa definisane na ishodima učenja u postojeće Nastavnih planova i programa unutar društveno-humanističkog područja u BiH. Implementacija Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa započela je u određenim kantonima. Programi zasnovani na zajedničkoj jezgri nastavnih planova i programa osiguravaju prohodnost učenika na cijelom području BiH. Agencija je izradila i Instrumentarij vrednovanja i samovrednovanja osnovnih škola u BiH na području interkulturalnog i inkluzivnog obrazovanja koji je osmišljen kao prihvatljiv prosvjetnim inspektorima i stručnim savjetnicima, kao i za interni proces samovrednovanja u osnovnim školama.

Kao dobar napredak po ovom pitanju, Odbor Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje 2015. donio je Odluku o odobravanju smjernica za implementaciju zajedničke jezgre nastavnih planova i programa definisane na ishodima učenja. Sljedeći korak u ovom procesu jeste izrada Nastavnih planova i programa na osnovu ishoda učenja.

S obzirom da je oblast obrazovanja u nadležnosti entiteta FBiH, RS, kantona i BD BiH ovi sistemi su obavezni da provode aktivnosti usmjerene na uspostavu inkluzivnog i multietničkog obrazovnog sistema.

Implementacijom strateških dokumenata iz oblasti obrazovanja, potom Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u FBiH. Revidiranog Akcionog plana BiH o obrazovnim potrebama Roma i dr. Nastoji se unaprijediti položaj socijalno osjetljivih kategorija društva.

U Odjelu za obrazovanje Vlade BD BiH, pri Pedagoškoj instituciji djeluje referent za romska pitanja, koji radi na podizanju svijesti o potrebi obrazovanja djece i omladine romske nacionalnosti, te je evidentan porast broja učenika romske nacionalnosti u osnovnom i srednjem obrazovanju.

Na području FBiH u okviru programa „Pomoć projektima poboljšanja odgojno-obrazovnog rada sa djecom sa poteškoćama u razvoju“ podržani su projekti predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola, udruženja građana i nevladinih organizacija.

Poseban izazov predstavlja provođenje Privremenog sporazuma o posebnim potrebama i pravima djece povratnika, posebno u svjetlu aktualnih dešavanja oko uvođenja nacionalne grupe predmeta za djecu povratnike u RS. Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke je poduzimalo i druge aktivnosti čija svrha je poboljšanje uključenosti sve djece u odgojno-obrazovni sistem, a posebno u ustanove formalnog obrazovanja. Realizovani su program pod nazivom: „Pomoć projektima inkluzije i projektima poboljšanja rada sa djecom sa posebnim potrebama i Program rada pod nazivom „Podrška školovanju djece romske nacionalnosti i drugih nacionalnih manjina“. U zadnje dvije godine se finansira se program podrške Romima-asistentima u nastavi.

Republika Srpska preduzima mjere za povećanje obuhvata djece Roma obrazovnim sistemom. Dodjeljuju im se besplatni udžbenici, imaju besplatan prevoz ako stanuju na udaljenosti većoj od četiri kilometra od škole, stipendiraju se učenici Romi.

C.9. PRAVA RANJIVIH GRUPE

C.9.1. Prava djeteta (106: 1,2,18, 19, 25, 70, 74, 75, 77, 78, 79, 88, 101,106, 107, 108,)

Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima djeteta u komunikacijskoj proceduri je ratifikovan 2017.

Akcionni plan za djecu BiH 2015.–2018., usklađen sa Preporukama Komiteta za prava djeteta, provodi se, o čemu se na godišnjem nivou sačinjavaju izvještaji o provođenju koje usvaja VMBiH.

U proteklom periodu najveći napredak ostvaren je u pogledu usklađivanju zakona u BiH, kao što je to oblast antidiskriminacije, unapređenje krivičnog zakonodavstva sa Lanzerote konvencijom i posebno u dijelu koj se odnosi na pristanak djeteta na spolni odnos, sigurnosne mjere i pooštrenu kaznenu politiku prema počiniocima djela na štetu djece. Određeni napredak ostvaren je u oblasti zaštite od nasilja u porodici i u sektoru socijalne zaštite posebno kad je u pitanju unapređenje zakona o hraniteljstvu.

Također je u svrhu poboljšanja zaštite djece u BiH odnosno na nivou entitea, Brčko distrikta i kantona usvojeno više sektorskih politika, strategija što je važan doprinos u ostvarivanju efikasnije zaštite ljudskih prava djece.

Može se istaći dobar rad organizacija civilnog društva okupljenih u *Koaliciju Snažniji glas za djecu* koja je u saradnji sa Vijećem za djecu BiH i MLJPI pokrenuli 34 inicijative koje su se odnosile na promociju prava djece, unapređenje zakona, programsko budžetiranje za djecu

prema potrebama djece, provođenje mjera za zaštitu od nasilja i snažniju primjenu mjera koje se odnose na socijalnu i zdravstvenu zaštitu ranjivih skupina djece.

Nekoliko inicijativa rezultiralo je konkretnim izmjenama krivičnih i drugih zakona. *Posebno treba ovdje spomenuti donošenje Smjernica za najbolji interes djece koje su sačinili predstavnici skoro svih nadležnih institucija, akademske zajednice i predstavnici civilnog društva iz cijele BiH.* Smjernice imaju sveobuhvatan karakter i primjenu u oblasti edukacije i promocije dječijih prava.

U provođenju preporuka Komiteta za prava djeteta uključili su se i lokalni nivoi vlasti tako da je do sada usvojeno 20 Lokalnih planova za djecu na nivou gradova i općina u BiH s tim da i ovim planovima trenutno nedostaju odgovarajući programski budžeti.

U svrhu koordinacije na nivou BiH uspostavljeno je Vijeće za djecu BiH, za čiji rad se osiguravaju sredstva iz budžeta MLJPI BiH.

Pitanje registracije djece po rođenju je riješeno usvojanjem novih zakona o upisu u matične knjige rođenih, uspostavljen je sistem elektronske evidencije, a Romi su kao ranjiva skupina oslobođeni taksi za naknadni upis, u skladu sa Zakonom o matičnim knjigama u FBiH te imaju pravo na adekvatnu besplatnu pravnu pomoć.

Na nivou entiteta FBiH, RS i BD BiH usvojeni su zakoni za zaštitu i postupanje sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku koji objedinjavaju procesni, materijalni i izvršni pravni aspekt i koji su bazirani na međunarodnim standardima i rezultatima dobre prakse u drugim zemljama. Ovi zakoni se primjenjuju od 2011. (Republika Srpska), odnosno 2013. (BD) i 2015. (Federacija BiH). Početku primjene ovih zakona predhodilo je usvajanje niza podzakonskih akata neophodnih za lakšu primjenu zakona. Za usklađivanju ovih propisa sa međunarodnim standardima nadležna su entitetska ministarstva pravde, odnosno Pravosudna komisija BD BiH.

Provedene su edukativne aktivnosti vezane za Konvenciju o pravima djeteta edukaciju o domaćim pravnim aktima i novim zakonima u domenu obuke sudija/tužilaca koji rade na predmetima koje uključuju maloljetnike (Najbolji interes djeteta i teme vezane za razvod braka; Najbolji interes djeteta, razmjena iskustava i aktuelizacija pitanja iz oblasti porodičnog prava kao i Konvencijski standardi- pravo djeteta na mišljenje prilikom donošenja odluke o njegovom interesu). Obuke iz domena prava djeteta zastupljene su edukativne aktivnosti za sudije porodičnog referata. Osim toga, involvirane su i obuke sudija i tužilaca na teme „Nasilje nad djecom putem informaciono-komunikacijskih tehnologija“, „zakonodavni okvir sa osvrtom na nacionalno i međunarodno zakonodavstvo“, „Smjernice za postupanje profesionalaca u slučajevima nasilja nad djecom i Seksualno iskorištavanje i zlostavljanje djece u digitalnom okruženju“. Svake godine imamo implementaciju Programa specijalističke obuke sudija i tužilaca prema Zakonu o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku.

Tjelesno kažnjavanje djece izričito je zabranjeno u Porodičnom zakonu RS i Federacije BiH s tim da je u okviru krivičnih zakona u BiH sadržana odredbe po kojima se nasilje u porodici

tretira kao krivično djelo „Nasilje u porodici“ i posebno je sankcionisano nasilje prema djetetu ili maloljetniku.

Zakonima o uslovima i postupku za prekid trudnoće u oba entiteta i Brčko distriktu BiH regulisana su prava na slobodno odlučivanje o rađanju, odnosno radi zaštite zdravlja, ženi i muškarcu moraju se obezbijediti svi vidovi stručnih savjeta i pouka koji mogu doprinijeti da to pravo koriste bez štetnih posljedica po zdravlje i reproduktivnu sposobnost.

U FBiH pri domovima zdravlja djeluju informacijski centri koji mladima pružaju kvalitetne, sigurne i vjerodostojne informacije o svim pitanjima iz zdravih životnih stilova. Okvirnim programom za osnovno obrazovanje usvojene su brojne nastavne jedinice za usvajanje zdravih ponašanja, izrađena je vodilja za karcinom vrata maternice, vodič za savjetovanja za procedure prije i nakon ranog prekida trudnoće.

Kontinuirano se provode aktivnosti sa romskim udruženjima na edukacije medijatora i romskih porodica o mjerama zaštite reproduktivnog zdravlja u skladu sa AP za rješavanje problema Roma u oblastima zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite 2017-2020. Slični programi postoje i drugom entitetu Republika Srpska i i Brčko distriktu BiH

U skladu sa zakonom o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u sudovima i tužiteljstvima se formiraju posebna odjeljenja odnosno vijeća za maloljetnike. U skladu sa navedenim zakonima, sudija i tužitelj moraju imati izraženu sklonost za odgoj, potrebe i interese mladih i posebna znanja. Naime sudije i tužitelj za maloljetnike su sudije i tužitelj koji posjeduju afinitet za rad sa djecom i specijalna znanja iz oblasti prava djeteta i prijestupništva mladih, kao i druga znanja i vještine koje ih čine kompetentnim za rad na slučajevima maloljetničkog prijestupništva.

Projekat „Lanzarote konvencija u BiH“ je projekat koji u partnerstvu implementiraju udruženja „Zdravo da ste“ iz Banjaluke i „Zemlja djece“ iz Tuzle uz finansijsku podršku Evropske unije.

U okviru projekta je urađena pravna analiza zakona u BiH koji regulišu ovu oblast i njihova usklađenost sa evropskim i međunarodnim standardima, izrađeni indikatori za monitoring primjene ove Konvencije, informisana javnost, profesionalci, djeca i roditelji o sadržaju Lanzarote konvencije. U tu svrhu je štampana Konvencija koja je namijenjena svim profesionalcima, socijalnim radnicima, policiji, sudijama, prosvjetnim radnicima i sl. Edukativni flajeri za učenike svih osnovnih i srednjih škola u BiH štampani su u tiražu od 100.000 primjeraka. Kroz projekat se zagovaraju promjene zakona, kako bi se oni uskladili sa evropskim standardima.

U BiH provodi se Akcioni plan za borbu protiv trgovine ljudima 2016-2019. u okviru kojeg su predviđene konkretne mjere koje se odnose na prisilne maloljetničke brakove u okviru mjera za suzbijanje trgovine ljudima. Kada je u pitanju napuštanje obrazovanja od strane romske djece u okviru Okvirnog plana o obrazovnim potrebama Roma 2018-2022., provode se konkretne mjere kojim se predviđa podrška djeci i roditeljima u cilju ohrabriranja da romska djeca ne napuštaju školu.

U Brčko distriktu BiH evidentno je da od zapošljavanja referenta za romska pitanja u školama nije zabilježen ni jedan slučaj napuštanja nastave zbog ranog sklapanja braka ili trudnoće. Referent za romska pitanja sprovodi potrebne mjere kroz dijalog i saradnju te pripremu romske djece za upis u srednje obrazovanje i u oba entiteta u BiH.

C.9.2 LGBTI (106:37, 51, 52, 53)

Zakon o zabrani diskriminacije u definiciji diskriminacije uključuje diskriminaciju po osnovu seksualne orijentacije, rodnog identiteta, spolnih karakteristika.

Izađen je Prijedlog akcionog plana za ravnopravnost LGBTI osoba u BiH za period 2018 – 2020 i upućen na mišljenje nadležnim institucijama. Cilj Akcionog plana je otklanjanje svake neposredne ili posredne diskriminacije po osnovu seksualne orijentacije ili rodnog identiteta, smanjivanja homofobije i transfobije u društvu, te poboljšanja kvaliteta života LGBTI osoba.

U prethodnom periodu su organizovane edukacije za predstavnike/ce mehanizama za ravnopravnost spolova u BiH o zaštiti prava LGBTI osoba sa akcentom na interspolne osobe, te edukacije za uposlenike Ministarstva sigurnosti BiH i Granične policije BiH na temu zaštite ljudskih prava LGBTI osoba s fokusom na zabranu diskriminacije.

Vlada FBiH dala saglasnost na Nacrt Akcionog plana za ravnopravnost LGBTI osoba u BiH. Na nivou Vlada FBiH formirana je radnu grupu, za analiza propisa u okviru kojih istospolni parovi iz životne zajednice mogu ostvarivati prava koja proizilaze iz Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Kada se radi o transrodnim osobama, one mogu promijeniti oznaku spola u ličnim dokumentima i jedinstveni matični broj tek nakon izvršene potpune medicinske prilagodbe spola, nakon čega, ministarstvo unutrašnjih poslova poništava stari jedinstveni matični broj i izdaje novi na osnovu kojeg osoba može promijeniti ostale dokumente.

Vlada RS je u 2016. i 2017. usvojila operativne planove za provođenje GAP BiH, koji su uključili mjere za unapređenje prava LGBTI osoba. U cilju suzbijanja diskriminacije LGBTI osoba izvršeno je usaglašavanje KZ RS sa međunarodnim pravnim standardima koji regulišu prava LGBTI osoba, predstavnici policije Republike Srpske prošli su obuke unapređenje odnosa policije sa pripadnicima LGBT zajednice.

VSTV BiH pridružilo se naporima na osnaživanju LGBTI osoba i suzbijanja nasilja i diskriminacije LGBTI osoba, realizacijom aktivnosti Projekta Unapređenja efikasnosti sudova i odgovornosti sudija i tužilaca u BiH – druga faza, u okviru kojeg je Vijeće izdalo i saopštenje za javnost povodom Međunarodnog dana borbe protiv homofobije, bifobije i transfobije, koje se obilježava 17. maja, te uspostavilo saradnju sa relevantnim udruženjima, koja se bave promicanjem i zaštitom prava LGBTI osoba.

U okviru Programa stručnog usavršavanja i početne obuke Centra za edukaciju sudija i tužilaca FBiH, nosioci pravosudnih funkcija imali su priliku upoznati se sa antidiskriminacijom i krivičnim zakonodavstvom i praksom u oblasti zaštite ljudskih prava, sa naglaskom na LGBTI osobe, kao marginaliziranu društvenu grupu

Važećim krivičnim zakonima BiH određeno je da je krivično djelo iz mržnje svako krivično djelo učinjeno, između ostalog i zbog seksualne orijentacije ili rodnog identiteta druge osobe. Sudovi su dužni uzeti takvo postupanje kao otežavajuću okolnost, ako navedenim zakonima nije izričito propisano teže kažnjavanje za kvalifikacioni oblik krivičnog djela učinjenog iz mržnje.

C.9.3. Osobe sa invaliditetom (106:148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158)

U toku je priprema Programa praćenja provođenja Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom u BiH. U cilju poboljšanja položaja osoba sa invaliditetom u BiH donesene su entitekste strategije, Strategija za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom u FBiH 2016 -2021 i Strategija unapređenja društvenog položaja lica sa invaliditetom u RS 2017-2026. Strategije su izrađene u skladu sa odredbama Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom. Uspostavljen je sistem monitoringa strategija kroz uspostavljenje koordinacijskih tijela, s tim da se u FBiH uspostavljaju i kantonalna koordinaciona tijela.

BD BiH je 2018. izmjenio Zakon o socijalnoj zaštiti i proširio prava osoba sa invaliditetom, te predvidio mjere za unapređenje prava osoba sa invaliditetom.

Takođe vlade entiteta u okviru svojih budžeta obezbjeđuju sredstava za rad fondova za profesionalnu rehabilitaciju i prekvalifikaciju. U obrazovnom sistemu se nastavljaju aktivnosti na provedbi inkluzivnog obrazovanja. Kao prepoznata ranjiva skupina osobe sa inavliditetom su uključene u sektorske strategije na nivou entiteta, BD BiH i kantona.

C.9.4. Nacionalne manjine (106:47, 109, 134, 146,160, 161, 162, 159, 163,)

BiH je u period od prethodnih 9 godina osigurala ukupno **36.284.343,59 KM** za realizaciju akcionih mjera za zapošljavanje, stambeno zbrinjavanje i zdravstvenu zaštitu Roma, što je prosječno godišnje 4 mil. konvertibilnih maraka. Ovaj iznos uključuje i sredstva osigurana od strane lokalnih zajednica i donatora u iznosu od **12.662.343,59 KM** izdvojena za oblast stambenog zbrinjavanja kroz osiguranje lokacija za izgradnju objekata i druge infrastrukture kao i dodatna finansijska sredstva osigurana od strane međunarodnih organizacija: Caritas Švicarske, SIDA i Hilswerk Austrija.

U periodu od 2009.– 2018. ukupan broj izgrađenih i rekonstruisanih stambenih jedinica za romske porodice uključujući i infrastrukturu u romskim naseljima iznosi **992** stambenih jedinica. Za oblast zapošljavanja Roma u periodu od 2009.–2018. izdvojeno je 6.127.000,00 KM za projekte zapošljavanja i samozapošljavanja u okviru kojih je **800 osoba** bilo korisnik ovih sredstava i za zdravstvenu zaštitu izdvojeno je 2.472.000,00 KM koje su implementirane u saradnji sa zavodima za javno zdravstvo u Federaciji BiH i Institutom za javno zdravstvo u Republici Srpskoj i nadležnim Odjelom za zdravstvo u Brčko distriktu BiH u svrhu unapređenja zdravstvene zaštite pripadnika romske nacionalne manjine u okviru programa

promocije zdravlja i zaštite od zaraznih i malignih bolesti, te poboljšanju ostvarivanja pristupa zdravstvenoj zaštiti.

Kada je u pitanju podrška obrazovnim potrebama Roma VMBIH je usvojilo Okvirni akcioni plan o obrazovnim potrebama Roma/Romkinja u BiH za period 2018 – 2022. koji je odraz stvarnih nadležnosti kad je u pitanju obrazovna politika u BiH. Na nivou BiH od 2019. izdvojiće se sredstva u okviru granta za rješavanje problema Roma koja se usmjeravaju na promociju kulture i jezika Roma.

Također su nadležna ministarstva obrazovanja otpočela sa aktivnostima na pripremi vlastitih akcionih planova o obrazovnim potrebama Roma i to u Kantonu Sarajevo, Zeničko-dobojskom kanton, Hercegovačko-neretvanski kanto, Tuzlanski kanton, i entitetsko Ministarstvo prosvjete i kulture RS. U Unskosanskom kantonu i Distriktu Brčko se vode aktivnosti na dopuni AP u dijelu koji tretira budžet namajenjen za obrazovanje Roma.

Vlada Republike Srpske, nadležne vlade u kantonima u Federaciji BiH i Vlada Brčkodistrikta BiH preduzimaju mjere za povećanje obuhvata djece Roma obrazovnim sistemom. dodjeljuju im se stipendije, besplatni udžbenici, imaju besplatan prevoz, a provode se i drugi projekti za poboljšanje obuhvata romske djece u obrazovanju.

C.9.5. Raseljene osobe i povratnici (106: 164, 165,166,)

Implementacija Revidirane strategije za provedbu Aneksa 7 DMS je u toku. U periodu 2015–2018. na osnovu tri Izvještaja može se uočiti ostvareni napredak ostvaren u obnovi stambenih jedinica u realizaciji projekta elektrifikacije, te izgradnje komunalne i socijalne infrastrukture kao i unaprijeđenja ostvarivanja prava izbjeglica i raseljenih osoba ali se mogu identifikovati i izazovi u implementaciji Aneksa VII DMS.

Najveći broj aktivnosti usmjerava se na podršku povratku izbjeglica i raseljenih osoba kroz rekonstrukciju stambenih objekata, elektrifikaciju povratničkih naselja, kao i obnovu i izgradnju komunalne i socijalne infrastrukture. Od potpisivanja DMS do sada evidentirano je oko 1.062.000 povrataka u BiH, što čini oko 50% od ukupno 2,2 miliona izbjeglica i raseljenih osoba koji su napustili svoje domove u BiH u periodu 1991-1995.. U ukupnom broju povrataka, oko 611.000 ili 58% odnosi se na povratak raseljenih osoba, a oko 451.000 ili 42% na povratak izbjeglica.

Broj raseljenih osoba se znatno smanjio u odnosu na 1 milion raseljenih osoba iz 1995. Po popisu iz 2000. u BiH bilo je 557.275 raseljenih osoba, a nakon revizije statusa u 2005. broj raseljenih osoba smanjen je na 186.138. Nakon ovog perioda, broj raseljenih osoba i dalje opada, a u periodu 2015–2018. smanjen je za oko 4.000 osoba. Trenutno je u BiH u statusu raseljenih 32.038 porodica, odnosno 96.480 raseljenih osoba.

Najveći napredak u provedbi Aneksa VII DMS postignut je o obnovi stambenih jedinica raseljenih osoba i povratnika, kao i obnovi komunalne i socijalne infrastrukture i elektrifikacije povratničkih naselja. Procijenjuje se da je do sada obnovljeno oko 344.000 stambenih jedinica, odnosno oko 2/3 oštećenog i uništenog stambenog fonda. U periodu 2015

– 2018. obnovljeno je oko 3.000 stambenih jedinica, od toga kroz projekte koje koordinira Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, a sprovode ih Republički sekretarijat za raseljena lica i migracije, Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica i Vlada Brčko distrikta BiH (Državni projekat stambenog zbrinjavanja (DPSZ), Projekat “Zatvaranje kolektivnih centara i alternativnog smještaja putem osiguranja javnih stambenih rješenja – CEB II”, Projekat obnove stambenog fonda – OPEC, Projekat obnove stambenih jedinica izbjeglih osoba koji se finansira kreditnim sredstvima Saudijskog fonda za razvoj - SFD, Program pomoći Vlade Republike Hrvatske) izgrađeno je i obnovljeno 1.555 stambenih jedinica. U narednom periodu planirano je ili je već u izgradnji još 5.466 stambenih jedinica. U periodu realizacije Revidirane strategije, od 2009. godine do sada obnovljene su ukupno 12.854 stambene jedinice.

Za zajedničke projekte održivosti povratka, Komisija za izbjeglice i raseljene osobe BiH je u periodu 2015–2018. rasporedila sredstva u iznosu od oko 12 miliona KM, od čega oko 8,5 miliona KM za projekte obnove i izgradnje komunalne i socijalne infrastrukture i oko 3,5 KM za projekte elektrifikacije. Realizovana su ukupno 183 projekta sanacije komunalne i socijalne infrastrukture i i 45 projekata elektrifikacije u okviru kojih su 252 povratničke stambene jedinice priključene na NN mrežu.

Ministarstvo je u proteklom periodu imalo uspješnu saradnju sa Zajedničkom komisijom za ljudska prava Parlamentarne skupštine BiH sa kojima su organizovane i zajedničke konferencije o ljudskim pravima. U toku 2017. održani su sastanci izvršne i zakonodavne vlasti (Odbora za povratak Parlamenta FBiH i Narodne skupštine RS sa svim nadležnim ministarstvima) na temu zdravstvene zaštite povratnika i raseljenih osoba i zatvaranja kolektivnih centara. Na sastancima svih nivoa parlamentarne i izvršne vlasti koji se bave pitanjima raseljenih osoba i povratnika donesen je set zaključaka oko zatvaranje kolektivnih centara, donošenja Zakona o socijalnom stanovanju, pitanja rješavanja zdravstvenog osiguranje za povratnike i raseljene osobe koji to nemaju, izmjena i dopuna zakona o zdravstvenom osiguranju i dr.

U 2018. Ministarstvo je pokrenulo aktivnosti na prikupljanju podataka i mapiranju potreba povratnika i raseljenih osoba. Završetkom ovih aktivnosti Ministarstvo će imati podatke iz svih opština u BiH i dobiti jasne pokazatelje stvarnog stanja i stvarnih potreba ovih ranjivih grupa i njihovih porodica u lokalnim zajednicama u BiH po svim oblastima i pravima koja su utvrđena Revidiranom strategijom za provedbu Aneksa VII DMS.

D. Očekivanja države u smislu kapaciteta

U cilju poboljšanja kapaciteta u oblasti ljudskih prava u BiH u narednom periodu potrebno je usaglasiti sveobuhvatni strateški dokument u oblasti zaštite i promocije ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije koji uključuje i uspostavu odgovarajućeg sistema obuke o ljudskim pravima.

Izražena je potreba za daljim jačanjem uloge i kapaciteta Institucije ombudsmana za ljudska prava i MLJPI.

Potrebno je značajno unaprijediti sistem koordinacije sa svim nadležnim nivoima vlasti uključujući i regionalnu saradnju i saradnju sa međunarodnim institucijama. U tom smislu naročito se ističe potreba razvoja sistema razmjene i prikupljanja podataka, odnosno monitoringa, evaluacije, budžetiranja i planiranja u oblasti ljudskih prava.

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH predlaže Vijeću ministara BiH da donese sledeće zaključke:

- 1) Vijeće ministara Bosne i Hercegovine razmotrilo je i usvojilo Univerzalni periodični pregled o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.**
- 2) Zadužuje se Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine da Univerzalni periodični pregled o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini dostavi putem Ministarstva vanjskih poslova BiH, Misiji pri UN u Ženevi, Vijeću za ljudska prava UN-a u Ženevi**

SKRAĆENICE UZ IZVJEŠTAJ

- BiH- Bosna i Hercegovina
- VMBiH – Vijeće ministara Bosne i Hercegovine
- PS BiH – Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
- RS Republika Srpska
- F BiH- Federacija Bosne i Hercegovine
- BD BiH- Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine
- VSTV BiH –Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
- RAK BiH - Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine
- ARS BiH – Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i
- CIK – Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine
- CEST FBiH – Centar za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine
- CEST RS - Centar za edukaciju sudija i tužilaca Republike Srpske
- FZZ – Federalni zavod za zapošljavanje
- EU – Evropska Unija
- NVO- Nevladine organizacije
- JMB- Jedinstveni matični broj
- UPR – Univerzalni periodični pregled
- MLJPI BiH- Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine
- LGBT- Lezbejke, gejovi, biseksualci, transeksualci
- GAP BiH – Gender akcioni plan Bosne i Hercegovine
- EUROPOL – Evropska policija
- INTERPOL – Međunarodna policija

